

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2603

Vragen van het lid **Westerveld** (GroenLinks) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *stadionverboden en geweld tegen voetballers* (ingezonden 7 april 2023).

Antwoord van Minister **Yeşilgöz-Zegerius** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 15 mei 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 2429.

Vraag 1

Wat is het nut van een stadionverbod als er niet met een meldplicht kan worden gegarandeerd dat supporters ook daadwerkelijk het stadion niet meer inkomen? Welke andere manieren zijn er om supporters met een stadionverbod buiten de deur te houden en hoe effectief zijn die?

Antwoord 1

Een civielrechtelijk stadionverbod kan worden opgelegd door een voetbalorganisatie voor het eigen stadion (lokaal stadionverbod) én door de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) voor de aangesloten voetbalclubs en hun stadions (landelijk stadionverbod). Navraag bij de KNVB leert dat weinig overtredingen van landelijk stadionverboden te zien zijn. Als een persoon met een stadionverbod wordt gesignaleerd dan zijn de clubs verplicht om een melding te doen bij de KNVB. Afgelopen voetbalseizoen zijn in totaal 27 sancties opgelegd voor het overtreden van een landelijk stadionverbod in het stadion en 8 keer voor het overtreden van een stadionverbod buiten het stadion.

De handhaving van deze stadionverboden vindt plaats door kaartverkoop op naam, een kwalitatieve en kwantitatieve veiligheidsorganisatie, een goede toegangscontrole verzorgd door stewards en beveiligers en goed cameratoezicht. Zie ook mijn antwoord op vragen drie en vijf.

Voetbalclubs en de KNVB kunnen geen meldplicht aan een stadionverbod verbinden. Zij zijn slechts bevoegd maatregelen te treffen met betrekking tot hun eigen stadions. De burgemeester, de officier van Justitie en de strafrechter kunnen aanvullend op een stadionverbod een gebiedsverbod (met meldplicht) opleggen. In het geval van een bestuurlijk opgelegde meldplicht dient er sprake te zijn van de vrees van openbare ordeverstoringen. Niet in elke situatie is hier sprake van. Het niet nakomen van een dergelijke meldplicht betreft een misdrijf, zie artikel 184a Wetboek van Strafrecht dat onder «titel VIII. Misdrijven tegen het openbaar gezag». In de beantwoording van vraag vijf wordt hierop nader ingegaan.

Vraag 2

Hoeveel supporters hebben een stadionverbod vanwege het gooien van een beker bier naar het veld of het illegaal doorverkopen van kaarten, zoals blijkt uit uw antwoord op vraag zes?¹

Antwoord 2

Sinds de start van dit seizoen (1 juli 2022) tot en met 18 april 2023 hebben er 176 personen een landelijk stadionverbod opgelegd gekregen voor het gooien van voorwerpen en/of vloeistoffen. In dezelfde periode hebben 13 personen een landelijk stadionverbod opgelegd gekregen voor het aanbieden/doorverkopen van kaarten.

Vraag 3

Hoe worden stadionverboden precies gehandhaafd?

Antwoord 3

Zoals ik in mijn brief van 17 april jl. heb gemeld kunnen personen met een stadionverbod geen kaarten kopen voor voetbalwedstrijden in Nederland. Personen met een stadionverbod komen op een zogenaamde blacklist in de centrale database voor clubcards en seizoenkaarten van alle betaald voetbalclubs te staan. Ook kan een kaart maar éénmalig gescand worden. Hiermee wordt voorkomen dat kaarten doorgegeven kunnen worden buiten het stadion op het moment dat de kaarthouder in het stadion is. Wanneer een supporter zijn kaart uitleent aan een stadionverbodhouder, dan blijft de eigenlijke kaarthouder verantwoordelijk voor degene die op zijn kaart naar de wedstrijd gaat. In dit geval kan ook de eigenlijke kaarthouder civielrechtelijk aansprakelijk worden gesteld, omdat hij niet voldoet aan de reglementen van de betaald voetbalorganisatie en de KNVB.

In het kader van de geïntensiveerde aanpak zijn er tevens aanvullende afspraken gemaakt voorafgaand aan het lopende voetbalseizoen. Zo zijn de licentie-eisen van de KNVB aangepast, waardoor er scherpere eisen worden gesteld aan de hoeveelheid en de kwaliteit van de camera's in en rondom stadions. Hiermee wordt de pakkans van overtreeders vergroot. Deze eis geldt met ingang van 1 maart jl. Ook zijn er aanvullende eisen gesteld aan de veiligheidsorganisatie van de clubs. In het kader van de geïntensiveerde aanpak is tevens de Richtlijn termijn stadionverbod van de KNVB aangescherpt. Stadionverboden gelden niet alleen voor voetbalstadions, maar ook voor alle overige evenementen waaraan een club deelneemt. Tevens is er nu de mogelijkheid om een levenslang stadionverbod op te leggen indien een persoon voor de derde keer een landelijk stadionverbod van 12 maanden of langer krijgt (*three strikes out principe*). Ook is het bezit en/of voorhanden hebben van gezichtsbedekkende materialen als gedragingen aangemerkt voor voetbal gerelateerd wandgedrag (dit kan ook mis-/gebruikt worden door stadionverbodhouders). Er wordt daarnaast door clubs goed gebruik gemaakt van de landelijke Taskforce, onder andere voor het opleggen van stadionverboden. De Taskforce ondersteunt bij het uitkijken van beelden, het opmaken van dossiers en biedt tevens juridische ondersteuning bij het verhalen van schade. Deze aanpak wordt door de KNVB als succesvol beschouwd.

Vraag 4

Waarom zijn stadionverboden niet landelijk? Deelt u de mening dat supporters die een verbod hebben voor het ene stadion ook niet welkom zouden moeten zijn in andere stadions?

Antwoord 4

Een stadionverbod opgelegd door de KNVB is altijd landelijk en geldt voor alle stadions. Daarnaast kunnen clubs een lokaal stadionverbod opleggen. In het geval van een lokaal stadionverbod betreft dit enkel het stadion van de club. Dit verbod wordt opgelegd op basis van de huisregels van de club. Op dit moment zijn er slechts enkele opgelegde lokale (stadion)verboden en verder alleen maar landelijke stadionverboden opgelegd. Ik ben het met u eens dat personen die voor overlast of onrust zorgen hard moeten worden

¹ Aanhangsel Handelingen II, vergaderjaar 2022–2023, nr. 2069

aangepakt. Daarbij moet wel elke situatie individueel worden bekeken en beoordeeld.

Vraag 5

Wanneer krijgen supporters ook een meldplicht in combinatie met het stadionverbod?

Antwoord 5

Laat ik vooropstellen dat het niet haalbaar of wenselijk is dat alle stadionverboden worden gecombineerd met strafrechtelijke of bestuursrechtelijke maatregelen zoals een meldplicht. Het opleggen van een meldplicht is niet in alle gevallen proportioneel. Het al dan niet opleggen van dergelijke maatregelen is een bevoegdheid van het lokaal gezag en vraagt altijd een lokale afweging en maatwerk.

De burgemeester heeft op grond van artikel 172a van de Gemeentewet onder bepaalde omstandigheden een bevelsbevoegdheid tot het opleggen van een gebiedsverbod, groepsverbod of meldplicht. De burgemeester mag een maatregel, zoals de meldplicht, opleggen als er sprake is van herhaaldelijke of ernstige groepsgewijze of individuele verstoring van de openbare orde. Op grond van het tweede lid kan de burgemeester tevens een bevel geven aan een persoon aan wie door een private organisatie (zoals de club of de KNVB) een sanctie is opgelegd, wegens gedrag dat bij de burgemeester ernstige vrees doet ontstaan dat die persoon de openbare orde zal verstoren. De burgemeester is daarmee onder meer bevoegd tot het opleggen van een meldplicht in aanvulling op een civielrechtelijk stadionverbod. De burgemeester moet de noodzaak voor een aanvullende maatregel motiveren.

De officier van justitie kan op grond van artikel 509hh van het Wetboek van Strafvordering bij ernstige bezwaren jegens de verdachte én verdenking van een strafbaar feit een gedragsaanwijzing in de vorm van een meldplicht opleggen. Dit zal meestal in combinatie met een omgevings- of gebiedsverbod plaatsvinden bij recidive. Deze gedragsaanwijzing loopt vooruit op de strafrechtelijke afdoening door de rechter. De wetgever heeft de mogelijkheid gecreëerd om een lik-op-stukreactie te geven.

Vraag 6

Hoeveel mensen hebben er nu in Nederland een stadionverbod?

Antwoord 6

Volgens de cijfers van de KNVB hebben op dit moment 1747 personen een lopend landelijk stadionverbod.

Vraag 7

Voor hoeveel supporters bestaat er nu een meldplicht in Nederland?

Antwoord 7

Helaas zijn hiervan geen cijfers beschikbaar.

Vraag 8

Hoeveel capaciteit zou er nodig zijn bij de politie als alle stadionverboden worden gecombineerd met een meldplicht?

Antwoord 8

Hoeveelheid capaciteit er precies nodig zou zijn bij de politie als alle stadionverboden worden gecombineerd met een meldplicht is niet op voorhand te zeggen. Wat wel gesteld kan worden is dat het ieder weekend controleren van ruim 1.700 personen met een stadionverbod een significante belasting voor de beschikbare politiecapaciteit zou zijn. Ook het opstellen van de noodzakelijke processen-verbaal of bestuurlijke rapportages, die ten grondslag liggen aan een meldplicht, is een arbeidsintensief proces. Voordat burgemeesters, officieren van justitie of rechters over kunnen gaan tot het opleggen van een meldplicht moet namelijk aan wettelijke voorwaarden worden voldaan en moet het feitencomplex dit rechtvaardigen. Hiervoor dient de politie hen te voorzien van een bestuurlijke rapportage of een proces-verbaal met een beschrijving van de (strafbare) feiten van de betreffende persoon en pas dan kan – na een juridische toets – worden besloten een meldplicht op te leggen.

Vraag 9

Welke redenen zijn er om de meldplicht bij de politie te beleggen? Zijn er ook andere instanties die deze verantwoordelijkheid kunnen dragen?

Antwoord 9

Burgemeesters, officieren van justitie en strafrechters kunnen een fysieke meldplicht opleggen en zij bepalen wat de locatie, frequentie en tijdstip van de melding is. De meldplichtige moet zich vervolgens bij een nader aangegeven instantie op een nader aangegeven tijdstip (al dan niet meerdere malen gedurende een langere periode) melden. Doorgaans wordt gekozen voor een politiebureau, gelet op bereikbaarheid, nabijheid en openingstijden. Bij de meldplicht is het belangrijk dat er een goede registratie wordt gemaakt of de meldplichtige zich daadwerkelijk heeft gemeld. Het niet naleven van de maatregel opgelegd door de burgemeester is een strafbaar feit. Van de (niet)melding moet een op ambtseid proces-verbaal gemaakt worden.

Vraag 10

Is het mogelijk om de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) verantwoordelijk te maken voor het controleren van de meldplicht? Wat zijn daar de voor- en nadelen van?

Antwoord 10

De identiteitsvaststelling en het opmaken van een ambtseid proces-verbaal is een taak van de politie, zie het antwoord op vraag 9. Dit kan door politie op locatie van de KNVB Campus plaatsvinden, zo lang ook daar de registratie in de politiesystemen kan plaatsvinden. Echter, dit is dus geen oplossing om politiecapaciteit te verminderen. Daarnaast kunnen de relevante autoriteiten het disproportioneel vinden voor de meldplichtige om, wegens de af te leggen afstand, zich te moeten melden op locatie van de KNVB. Bestaand bezwaar is namelijk dat de gezagsdragers de fysieke meldplicht zien als een te zware belasting ten opzichte van het feitencomplex op basis waarvan de maatregel is opgelegd. Waar bij een gebiedsverbod iemand buiten het verboden gebied kan gaan en staan waar hij/zij wil, is de bewegingsvrijheid bij een fysieke meldplicht veel beperkter. Daarnaast kan er een veiligheidsrisico ontstaan wanneer meldplichtigen van verschillende clubs zich op eenzelfde locatie moeten melden.

Vraag 11

Deelt u de mening dat een meldplicht in combinatie met een stadionverbod wel proportioneel is als de supporter met zijn gedrag andere supporters of spelers in gevaar heeft gebracht? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 11

In Nederland maken we gebruik van de combinatie van civiel-, bestuurs- en strafrechtelijke instrumenten en wordt per geval gekeken naar de beste interventie voor dat moment, preventief of repressief. Het treffen van deze maatregelen is een bevoegdheid van het lokaal gezag en dient ook lokaal én per geval beoordeeld worden.

Daar waar sprake is van een veroordeling tot een taakstraf, een vrijheidsbeperkende maatregel of gevangenisstraf naar aanleiding van het gedrag van de relschopper wordt er meestal ook een meldplicht opgelegd. De burgemeester kan pas bij herhaaldelijke of ernstige groepswijze of individuele verstoring van de openbare orde een meldplicht opleggen. De burgemeester moet de noodzaak voor deze maatregel goed motiveren. Dat is een lokale afweging en het is niet aan mij als Minister van Justitie en Veiligheid om mij daar in te mengen.

Daarnaast wordt in opdracht van mij gewerkt aan een digitale meldplicht app. De ontwikkeling blijft een complex en technisch ingewikkeld proces, maar we blijven stap voor stap werken aan de realisatie.

Vraag 12

Wordt er ook opgetreden tegen alle andere supporters die bij de halve finale van de KNVB-beker (Feyenoord – Ajax) voorwerpen op het veld gooien? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 12

Feyenoord heeft met inzet van stewards al tijdens de wedstrijd meerdere personen van de tribune gehaald die de huisregels hebben overtreden met betrekking tot het gooien van voorwerpen. Feyenoord heeft de taskforce van de KNVB gevraagd te ondersteunen bij het uitkijken van de beelden ten aanzien van het gooien van voorwerpen en het afsteken van vuurwerk. De verwachting is dat hierdoor nog meer personen zullen worden geïdentificeerd zodat ook deze personen bestraft kunnen worden.

Vraag 13

Wat is de straf voor supporters die voorwerpen op het veld gooien? Krijgen zij een stadionverbod?

Antwoord 13

Deze supporters worden door Feyenoord gemeld aan de KNVB voor een landelijk stadionverbod.

Sanctionering t.a.v. het gooien van voorwerpen op het veld is mogelijk op basis van de huisregels van Feyenoord en de standaardvoorwaarden van de KNVB. Op het gooien van voorwerpen en/of vloeistoffen staat afhankelijk van het feit en/of de gevolgen in de richtlijnen een stadionverbod voor van 9 tot maximaal 36 maanden. Zie voor alle straffen de *Richtlijn termijn stadionverbod 2022/23*.

Indien de in deze Richtlijn weergegeven gedragingen gericht zijn tegen personen die functioneel betrokken zijn bij het voetbal (bijvoorbeeld spelers, trainers, medewerkers, (assistent-) scheidsrechters, personen die belast zijn met de ordehandhaving, hulpdiensten en verkeersregelaars) kan de in de Richtlijn genoemde termijn worden verdubbeld, zulks ter beoordeling van de KNVB. Indien sprake is van recidive (een persoon die gedurende dan wel 2 jaar na afloop van de termijn van een opgelegd stadionverbod aan de KNVB wordt gemeld ter zake het in strijd handelen met de Standaardvoorwaarden van de KNVB en/of het zich schuldig maken aan voetbalgerelateerd wangedrag), waarbij een persoon voor de derde keer een landelijk stadionverbod opgelegd krijgt van 12 maanden of langer, zal het stadionverbod worden omgezet in een levenslang stadionverbod. Bij recidive van de meest ernstige gedragingen als bedoeld in deze Richtlijn, waarvoor in beginsel een termijn van 240 maanden is weergegeven, kan een levenslang stadionverbod worden opgelegd. Beide voorgaande situaties zijn ter beoordeling van de KNVB. Het gooien van voorwerpen op het veld kan ook een strafrechtelijk vergrijp zijn: dat hangt af van de situatie zoals wat voor voorwerp er wordt gegooid en of iemand geraakt wordt. Het is uiteindelijk aan het OM om tot vervolging over te gaan en aan de rechter om het vergrijp te beoordelen.

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van het lid Van Haga (Groep Van Haga), ingezonden 7 april 2023 (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 2602).